

Nhập môn An Toàn Thông Tin

Nhắc lại một số thuật toán trong lý thuyết số

Nội dung

- 1 Thuật toán Euclid
- 2 Thuật toán tính lũy thừa
- 3 Nhóm vòng và phần tử sinh

Định nghĩa

- Ước chung của hai số nguyên a và b là số nguyên d thỏa mãn:

$$d \mid a \quad \text{và} \quad d \mid b.$$

- Ta ký hiệu $\gcd(a, b)$ là ước chung **lớn nhất** của a và b .

Định nghĩa

- Ước chung của hai số nguyên a và b là số nguyên d thỏa mãn:

$$d \mid a \quad \text{và} \quad d \mid b.$$

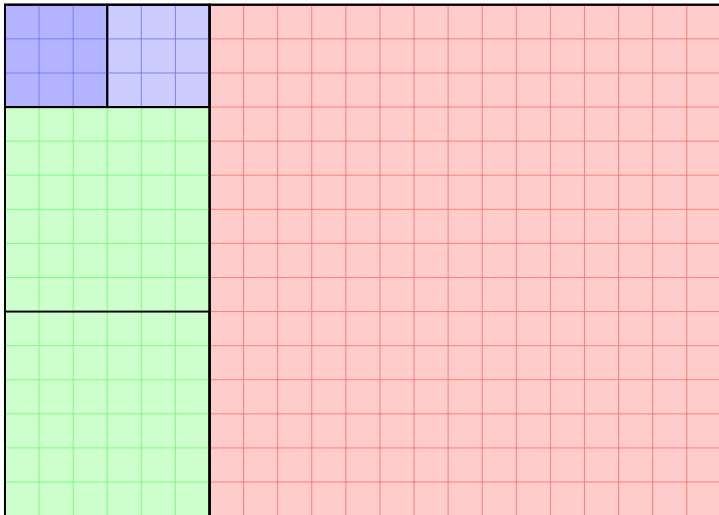
- Ta ký hiệu $\gcd(a, b)$ là ước chung **lớn nhất** của a và b .

Ví dụ

- $\gcd(12, 18) = 6$ vì $6 \mid 12$ và $6 \mid 18$ và không có số nào lớn hơn có tính chất này.
- $\gcd(748, 2014) = 44$ vì

các ước của 748 = $\{1, 2, 4, 11, 17, 22, 34, 44, 68, 187, 374, 748\}$,
các ước của 2024 = $\{1, 2, 4, 8, 11, 22, 23, 44, 46, 88, 92, 184, 253,$
 $506, 1012, 2024\}$.

$$\gcd(21, 15) = \gcd(15, 6) = \gcd(6, 3)$$

Định lý (Thuật toán Euclid)

Xét a, b là hai số nguyên dương với $a \geq b$. Thuật toán sau đây tính $\gcd(a, b)$ sau một số hữu hạn bước.

- 1 Đặt $r_0 = a$ và $r_1 = b$.
- 2 Đặt $i = 1$.
- 3 Chia r_{i-1} cho r_i , ta được

$$r_{i-1} = r_i \cdot q_i + r_{i+1} \quad \text{với} \quad 0 \leq r_{i+1} < r_i.$$

- 4 Nếu $r_{i+1} = 0$, vậy thì

$$r_i = \gcd(a, b)$$

và thuật toán kết thúc.

- 5 Ngược lại, $r_{i+1} > 0$, vậy thì đặt $i = i + 1$ và quay lại Bước 3.

Định lý

Phép chia (Bước 3) của Thuật toán Euclid thực hiện nhiều nhất

$$\log_2(b) + 2 \quad \text{lần.}$$

Thuật toán Euclid (dạng đệ quy)

EUCLID(a, b)

if $b == 0$

return a

else

return EUCLID($b, a \bmod b$)

Thuật toán Euclid mở rộng

- Thuật toán Euclid có thể mở rộng để tìm thêm một số thông tin.
- Cụ thể, chúng ta mở rộng thuật toán để tính thêm hệ số x, y thỏa mãn

$$d = \gcd(a, b) = ax + by.$$

- Các hệ số x, y có thể âm hoặc bằng 0. Các hệ số này sẽ có ích sau này khi tích phần tử nghịch đảo trong số học modun.

Thuật toán Euclid mở rộng

- *Input* : Cặp số nguyên dương (a, b)
- *Output*: Bộ ba (d, x, y) thỏa mãn

$$d = \gcd(a, b) = ax + by.$$

EXTENDED-EUCLID(a, b)

if $b == 0$

return $(a, 1, 0)$

else

$(d', x', y') = \text{EXTENDED-EUCLID}(b, a \bmod b)$

$(d, x, y) = (d', y', x' - \lfloor a/b \rfloor y')$

return (d, x, y)

Tính đúng đắn của thuật toán

- Thuật toán tìm (d, x, y) thỏa mãn

$$d = \gcd(a, b) = ax + by$$

- Nếu $b = 0$, vậy thì

$$d = a = a \cdot 1 + b \cdot 0.$$

- Nếu $b \neq 0$, thuật toán EXTENDED-EUCLID sẽ tính (d', x', y') thỏa mãn

$$\begin{aligned} d' &= d = \gcd(b, a \bmod b) \\ &= bx' + (a \bmod b)y' \end{aligned}$$

- Và vậy thì

$$\begin{aligned} d &= b'x' + (a - b[a/b])y' \\ &= ay' + b(x' - [a/b]y') \end{aligned}$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1			

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1			
15	6	2			

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1			
15	6	2			
6	3	2			

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1			
15	6	2			
6	3	2			
3	0	—			

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1			
15	6	2			
6	3	2			
3	0	—	3	1	0

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1			
15	6	2			
6	3	2	3	0	1
3	0	—	3	1	0

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1			
15	6	2	3	1	-2
6	3	2	3	0	1
3	0	-	3	1	0

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1	3	-2	3
15	6	2	3	1	-2
6	3	2	3	0	1
3	0	-	3	1	0

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3	3	3	-11
21	15	1	3	-2	3
15	6	2	3	1	-2
6	3	2	3	0	1
3	0	-	3	1	0

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1	3	-11	14
78	21	3	3	3	-11
21	15	1	3	-2	3
15	6	2	3	1	-2
6	3	2	3	0	1
3	0	-	3	1	0

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Bài tập

Hãy tính giá trị

$$(d, x, y) = \text{EXTENDED-EUCLID}(899, 493).$$

Tính nghịch đảo

- Xét $n > 1$, nếu $\gcd(a, n) = 1$ thì ta có

$$\gcd(a, n) = 1 = ax + ny$$

- Vậy $ax = 1 \pmod{n}$. Tức là

$$x = a^{-1} \pmod{n}$$

Tính nghịch đảo theo modun

- *Input* : Số $n > 0$ và số $a \in \mathbb{Z}_n$ sao cho $\gcd(a, n) = 1$
- *Output*: Số b thoả mãn $a \cdot b = 1 \pmod n$.

MOD-INV (a, n)

$(d, x, y) = \text{EXTENDED-EUCLID}(a, n)$

$b = x \pmod n$

return b

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
5	12	0			

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2			

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2			
5	2	2			
<hr/>					

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2			
5	2	2			
2	1	2			

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2			
5	2	2			
2	1	2			
1	0	—			

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2			
5	2	2			
2	1	2			
1	0	—	1	1	0

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2			
5	2	2			
2	1	2	1	0	1
1	0	—	1	1	0

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2			
5	2	2	1	1	-2
2	1	2	1	0	1
1	0	-	1	1	0

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2	1	-2	5
5	2	2	1	1	-2
2	1	2	1	0	1
1	0	-	1	1	0

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
5	12	0	1	5	-2
12	5	2	1	-2	5
5	2	2	1	1	-2
2	1	2	1	0	1
1	0	-	1	1	0

Nội dung

- 1 Thuật toán Euclid
- 2 Thuật toán tính lũy thừa
- 3 Nhóm vòng và phần tử sinh

Tính lũy thừa nhanh

Ví dụ

Giả sử ta muốn tính

$$3^{218} \pmod{1000}.$$

Đầu tiên, ta viết 218 ở dạng cơ số 2:

$$218 = 2 + 2^3 + 2^4 + 2^6 + 2^7.$$

Vậy thì 3^{218} trở thành

$$3^{218} = 3^{2+2^3+2^4+2^6+2^7} = 3^2 \cdot 3^{2^3} \cdot 3^{2^4} \cdot 3^{2^6} \cdot 3^{2^7}.$$

Để ý rằng, dễ tính các mũ

$$3, 3^2, 3^{2^2}, 3^{2^3}, 3^{2^4}, \dots$$

Ví dụ (tiếp)

Ta lập bảng

i	0	1	2	3	4	5	6	7
$3^{2^i} \pmod{1000}$	3	9	81	561	721	841	281	961

rồi tính

$$\begin{aligned}3^{2^{18}} &= 3^2 \cdot 3^{2^3} \cdot 3^{2^4} \cdot 3^{2^6} \cdot 3^{2^7} \\&\equiv 9 \cdot 561 \cdot 721 \cdot 281 \cdot 961 \pmod{1000} \\&\equiv 489 \pmod{1000}.\end{aligned}$$

Thuật toán tính nhanh $a^b \pmod n$

MODULAR-EXPONENTIATION(a, b, n)

$c = 0$

$d = 1$

Biểu diễn $b = \langle b_k, b_{k-1}, \dots, b_0 \rangle_2$

for $i = k$ **downto** 0

$c = 2c$

$d = (d \cdot d) \pmod n$

if $b_i == 1$ **then**

$c = c + 1$

$d = (d \cdot a) \pmod n$

return d

Thuật toán tính nhanh $a^b \pmod n$

MODULAR-EXPONENTIATION(a, b, n)

$c = 0$

$d = 1$

Biểu diễn $b = \langle b_k, b_{k-1}, \dots, b_0 \rangle_2$

for $i = k$ **downto** 0

$c = 2c$

$d = (d \cdot d) \pmod n$

if $b_i == 1$ **then**

$c = c + 1$

$d = (d \cdot a) \pmod n$

return d

- Giá trị của c bằng $\langle b_k, b_{k-1}, \dots, b_{i+1} \rangle_2$

Thuật toán tính nhanh $a^b \pmod n$

MODULAR-EXPONENTIATION(a, b, n)

$c = 0$

$d = 1$

Biểu diễn $b = \langle b_k, b_{k-1}, \dots, b_0 \rangle_2$

for $i = k$ **downto** 0

$c = 2c$

$d = (d \cdot d) \pmod n$

if $b_i == 1$ **then**

$c = c + 1$

$d = (d \cdot a) \pmod n$

return d

- Giá trị của c bằng $\langle b_k, b_{k-1}, \dots, b_{i+1} \rangle_2$
- và $d = a^c \pmod n$.

Ví dụ

Tính $7^{560} \bmod 561$

i	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
b_i	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
c	1									
d	7									

- Kết quả tính $a^b \pmod{n}$ với

$$a = 7, \quad b = 560 = \langle 1000110000 \rangle_2, \quad \text{và } n = 561$$

Ví dụ

Tính $7^{560} \bmod 561$

i	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
b_i	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
c	1	2								
d	7	49								

- Kết quả tính $a^b \pmod{n}$ với

$$a = 7, \quad b = 560 = \langle 1000110000 \rangle_2, \quad \text{và } n = 561$$

Ví dụ

Tính $7^{560} \bmod 561$

i	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
b_i	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
c	1	2	4							
d	7	49	157							

- Kết quả tính $a^b \pmod{n}$ với

$$a = 7, \quad b = 560 = \langle 1000110000 \rangle_2, \text{ và } n = 561$$

Ví dụ

Tính $7^{560} \bmod 561$

i	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
b_i	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
c	1	2	4	8						
d	7	49	157	526						

- Kết quả tính $a^b \pmod{n}$ với

$$a = 7, \quad b = 560 = \langle 1000110000 \rangle_2, \quad \text{và } n = 561$$

Ví dụ

Tính $7^{560} \bmod 561$

i	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
b_i	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
c	1	2	4	8	17					
d	7	49	157	526	160					

- Kết quả tính $a^b \pmod{n}$ với

$$a = 7, \quad b = 560 = \langle 1000110000 \rangle_2, \text{ và } n = 561$$

Ví dụ

Tính $7^{560} \bmod 561$

i	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
b_i	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
c	1	2	4	8	17	35				
d	7	49	157	526	160	241				

- Kết quả tính $a^b \pmod{n}$ với

$$a = 7, \quad b = 560 = \langle 1000110000 \rangle_2, \text{ và } n = 561$$

Ví dụ

Tính $7^{560} \bmod 561$

i	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
b_i	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
c	1	2	4	8	17	35	70			
d	7	49	157	526	160	241	298			

- Kết quả tính $a^b \pmod{n}$ với

$$a = 7, \quad b = 560 = \langle 1000110000 \rangle_2, \text{ và } n = 561$$

Ví dụ

Tính $7^{560} \bmod 561$

i	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
b_i	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
c	1	2	4	8	17	35	70	140		
d	7	49	157	526	160	241	298	166		

- Kết quả tính $a^b \pmod{n}$ với

$$a = 7, \quad b = 560 = \langle 1000110000 \rangle_2, \text{ và } n = 561$$

Ví dụ

Tính $7^{560} \bmod 561$

i	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
b_i	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
c	1	2	4	8	17	35	70	140	280	
d	7	49	157	526	160	241	298	166	67	

- Kết quả tính $a^b \pmod{n}$ với

$$a = 7, \quad b = 560 = \langle 1000110000 \rangle_2, \quad \text{và } n = 561$$

Ví dụ

Tính $7^{560} \bmod 561$

i	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
b_i	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
c	1	2	4	8	17	35	70	140	280	560
d	7	49	157	526	160	241	298	166	67	1

- Kết quả tính $a^b \pmod{n}$ với

$$a = 7, \quad b = 560 = \langle 1000110000 \rangle_2, \text{ và } n = 561$$

Ví dụ

Tính $7^{560} \bmod 561$

i	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
b_i	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
c	1	2	4	8	17	35	70	140	280	560
d	7	49	157	526	160	241	298	166	67	1

- Kết quả tính $a^b \pmod{n}$ với

$$a = 7, \quad b = 560 = \langle 1000110000 \rangle_2, \text{ và } n = 561$$

- Kết quả cuối cùng bằng 1

Thuật toán đệ quy tính $a^b \bmod n$

MODULAR-EXPONENTIATION(a, b, n)

if $b == 0$ **then return** 1

if $b == 1$ **then return** a

$r = \text{MODULAR-EXPONENTIATION}(a, b/2, n)$

$r = r * r$

if $b \bmod 2 == 1$ **then** $r = r * a$

return r

Bài tập

Giả sử bạn biết $\varphi(n)$, hãy chỉ ra cách tính $a^{-1} \pmod n$ cho mọi $a \in \mathbb{Z}_n^*$ dùng thuật toán MODULAR-EXPONENTIATION.

Gợi ý: Nhắc lại rằng $a^{\varphi(n)} = 1 \pmod n$.

Nội dung

- 1 Thuật toán Euclid
- 2 Thuật toán tính lũy thừa
- 3 Nhóm vòng và phần tử sinh

Nhóm con

Định nghĩa

Xét nhóm G và $S \subseteq G$. Khi đó S được gọi là **nhóm con** của G nếu S là một nhóm dưới phép toán của G .

Ví dụ

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^*$ và $S = \{1, 2, 3\}$. Khi đó S không phải là nhóm con vì

- $2 \cdot 3 \bmod 11 = 6 \notin S$, vi phạm tính chất đóng.
- $3^{-1} \bmod 11 = 4 \notin S$, vi phạm tính khả nghịch.

Tuy nhiên $\{1, 3, 4, 5, 9\}$ là một nhóm con. Bạn có thể kiểm tra!

Cấp của một phần tử

Xét G là một nhóm (hữu hạn) với phần tử đơn vị 1 .

Định nghĩa

Cấp của phần tử $g \in G$, ký hiệu $o(g)$, là số nguyên $n \geq 1$ nhỏ nhất thoả mãn $g^n = 1$.

Xác định cấp của phần tử

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1
$5^i \bmod 11$	1	5	3	4	9	1	5	3	4	9	1

Cấp $o(a)$ của phần tử a là số $n \geq 1$ nhỏ nhất sao cho $a^n = 1$. Bởi vậy

- $o(2) =$
- $o(5) =$.

Xác định cấp của phần tử

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1
$5^i \bmod 11$	1	5	3	4	9	1	5	3	4	9	1

Cấp $o(a)$ của phần tử a là số $n \geq 1$ nhỏ nhất sao cho $a^n = 1$. Bởi vậy

- $o(2) = 10$
- $o(5) = \quad$.

Xác định cấp của phần tử

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1
$5^i \bmod 11$	1	5	3	4	9	1	5	3	4	9	1

Cấp $o(a)$ của phần tử a là số $n \geq 1$ nhỏ nhất sao cho $a^n = 1$. Bởi vậy

- $o(2) = 10$
- $o(5) = 5$.

Nhóm con sinh bởi $g \in G$

Định nghĩa

Cho phần tử $g \in G$ có cấp n , ta đặt

$$\langle g \rangle = \{g^0, g^1, \dots, g^{n-1}\}.$$

Đây là một nhóm con của G và cấp của nó chính là $o(g) = n$.

Cấp của nhóm con

Mệnh đề

Cấp $|S|$ của nhóm con $S \subseteq G$ luôn là ước của cấp $|G|$ của nhóm G .

Mệnh đề

Cấp $o(g)$ của g luôn là ước của $|G|$.

Ví dụ

Nếu $G = \mathbb{Z}_{11}^*$ thì

- $|G| = 10$
- $o(2) = 10$ là ước của 10
- $o(5) = 5$ là ước của 10

Nhóm con sinh bởi một phần tử

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1
$5^i \bmod 11$	1	5	3	4	9	1	5	3	4	9	1

Khi đó

$$\langle 2 \rangle = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$$

$$\langle 5 \rangle = \{1, 3, 4, 5, 9\}.$$

Phần tử sinh

Định nghĩa

Phần tử $g \in G$ là một phần tử sinh (hoặc phần tử nguyên thủy) nếu $\langle g \rangle = G$.

Mệnh đề

g là phần tử sinh nếu và chỉ nếu $o(g) = G$.

Định nghĩa

G là nhóm vòng nếu nó có phần tử sinh.

Phần tử sinh

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1
$5^i \bmod 11$	1	5	3	4	9	1	5	3	4	9	1

Khi đó

$$\langle 2 \rangle = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$$

$$\langle 5 \rangle = \{1, 3, 4, 5, 9\}.$$

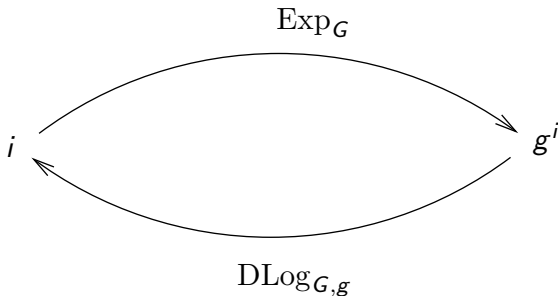
- Liệu 2 có phải phần tử sinh?
- Liệu 5 có phải phần tử sinh?
- Nhóm \mathbb{Z}_{11}^* có phải nhóm vòng?

Logarit rời rạc

Nếu $G = \langle g \rangle$ là nhóm vòng thì với mọi phần tử $a \in G$ có duy nhất số mũ $i \in \{0, \dots, |G|-1\}$ thoả mãn $g^i = a$. Ta gọi i là logarit rời rạc cơ sở g của a và ký hiệu

$$\text{DLog}_{G,g}(a)$$

Logarit rời rạc là hàm ngược của hàm mũ.

Logarit rời rạc

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$. Ta biết rằng 2 là một phần tử sinh.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$\text{DLog}_{\mathbb{Z}_{11}^*, 2}(a)$	0									

Logarit rời rạc

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$. Ta biết rằng 2 là một phần tử sinh.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$\text{DLog}_{\mathbb{Z}_{11}^*, 2}(a)$	0	1								

Logarit rời rạc

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$. Ta biết rằng 2 là một phần tử sinh.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$\text{DLog}_{\mathbb{Z}_{11}^*, 2}(a)$	0	1	8							

Logarit rời rạc

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$. Ta biết rằng 2 là một phần tử sinh.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$\text{DLog}_{\mathbb{Z}_{11}^*, 2}(a)$	0	1	8	2						

Logarit rời rạc

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$. Ta biết rằng 2 là một phần tử sinh.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$\text{DLog}_{\mathbb{Z}_{11}^*, 2}(a)$	0	1	8	2	4					

Logarit rời rạc

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$. Ta biết rằng 2 là một phần tử sinh.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$\text{DLog}_{\mathbb{Z}_{11}^*, 2}(a)$	0	1	8	2	4	9				

Logarit rời rạc

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$. Ta biết rằng 2 là một phần tử sinh.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$\text{DLog}_{\mathbb{Z}_{11}^*, 2}(a)$	0	1	8	2	4	9	7			

Logarit rời rạc

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$. Ta biết rằng 2 là một phần tử sinh.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$\text{DLog}_{\mathbb{Z}_{11}^*, 2}(a)$	0	1	8	2	4	9	7	3		

Logarit rời rạc

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$. Ta biết rằng 2 là một phần tử sinh.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$\text{DLog}_{\mathbb{Z}_{11}^*, 2}(a)$	0	1	8	2	4	9	7	3	6	

Logarit rời rạc

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$. Ta biết rằng 2 là một phần tử sinh.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$\text{DLog}_{\mathbb{Z}_{11}^*, 2}(a)$	0	1	8	2	4	9	7	3	6	5

25
SOICT

VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG
SCHOOL OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY

